

УДК 801.82:821.162.3-3

А. У. Вострыкава

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

**АПАВЯДАЛЬНЫЯ СТРУКТУРЫ Ў РАМАНЕ БАГУМІЛА ГРАБАЛА
«Я АБСЛУГОЎВАЎ АНГЛІЙСКАГА КАРАЛЯ»**

У артыкуле даецца аналіз апавядальных структур рамана «Я абслугоўваў англійскага караля» чэшскага пісьменніка XX ст. Багуміла Грабала. У рамане адсутнічае лагічная структура аповеду. Чэшскі пісьменнік выкарыстоўвае аўтаматычны метада, характэрны для сюррэалізму. Тэкст рамана можа быць успрыняты як плынь свядомасці або як унутраны маналог галоўнага героя Яна Дзіце. У артыкуле разглядаецца вобраз гэтага персанажа. У творы прасочваюцца элементы аўтабіяграфізму, асабліва ў вобразе Дзіце. Раман вылучаецца сваімі філасофскімі, метафізічнымі тэмамі. Вялікае месца ў мастацкай тканцы тэксту займаюць іронія і гумар. Іронія ў рамане можа быць суаднесена з постмадэрнісцкай іроніяй. Адначасова яна з'яўляецца яркай праявай такога феномена, як «пражская іронія». Значэнне і сэнс гэтага паняцця дастаткова падрабязна абмалёўваюцца ў прадстаўленым даследаванні. Грабал называецца спадчыннікам традыцыі Яраслава Гашака. Агульнасць гэтых пісьменнікаў бачыцца перш за ўсё ў іх прыналежнасці стыхii «пражскай іроніі» і выкарыстанні аднолькавых апавядальных структур, у прыватнасці «тракцірнай іроніі» і чыстага маналога-аповеду, якія ўяўляюць сабой часта гумарыстычна і іранічна афарбаваны каментарый падзей паўсядзённага жыцця.

Ключавыя словы: аўтаматычны метада, плынь свядомасці, унутраны маналог, аўтабіяграфізм, іронія, «пражская іронія».

E. V. Vostrikova

Belarusian State University

**NARRATIVE STRUCTURE IN THE NOVEL BOHUMIL HRABAL
“I SERVED THE KING OF ENGLAND”**

The article analyzes the narrative structure of the novel “I Served the King of England” of the twentieth century Czech writer Bohumil Hrabal. In the novel, there is no logical narrative structure. Czech writer uses an automatic method, typical of surrealism. The text of the novel can be seen as a stream of consciousness or interior monologue of the protagonist of the novel of Jan Dite. The article deals with the image of this character. The product can be traced autobiographical elements, especially in the form of Dite. The novel stands out for its philosophical, metaphysical themes. A great place in the artistic fabric of the text take the irony and humor. The irony in the novel can be correlated with the post-modern irony. At the same time it is a clear manifestation of this phenomenon as the “Prague irony”. The significance and meaning of this concept outlines in some detail in the present study. Hrabal called the heir to the tradition of Jaroslav Hasek. The commonality of these writers is seen primarily in their accessory elements “Prague irony” and use the same narrative structure, in particular the “tavern of history” and the pure-monologue narration, which is a commentary of daily life events, often humorous and ironic painted.

Key words: automatic method, the stream of consciousness, interior monologue, autobiographism, irony, “Prague irony”.

Уводзіны. Раман лічыцца вяршыняй творчасці чэшскага празаіка XX ст. Багуміла Грабала (1914–1997). Быў напісаны ў 1971 г. за ўсёмаццаць летніх дзён. Афіцыйна быў надрукаваны толькі ў 1989 г. Прычын таму нямае, паколькі пісьменнік у сваёй кнізе асэнсоўвае таталітарныя рэжымы, адмаўляецца ад чорна-белага бачання Другой сусветнай вайны і яе наступстваў, што ў часы «нармалізацыі», калі ствараўся раман, было недапушчальна. Акрамя таго, у творы шмат прыгожых эратычных сцэн. Напэўна, і гэта стала перашкодай для друку ў тыя савецкія часы. У 2006 г. рэжысёрам Іржы Мензале па кнізе

быў зняты вельмі паспяховы фільм. Беларуская багемістка Ірына Шаблоўская зазначае, што «Феномен Багуміла Грабала – унікальны для жыцця сацыялістычнай рэчаіснасці: пісьменнік ствараў сябе і выстаў, адбыўся як творца насуперак рэчаіснасці, дзякуючы мастацкай волі. Ён абраў лёс аўтсайдара і абараніў сваё права мастака на ідэнтычнасць, на свабоду мастацкага самавыяўлення» [4, с. 93].

Асноўная частка. Як і большасць сваіх тэкстаў 1970–1980-х гг., гэты раман аўтар надрукаваў на пачатку ў неафіцыйных самвыдатавых выдавецтвах. Твор чэшскага празаіка арганічна звязаны

з яго апавяданнямі і навэламі 1960-х гг. і першымі тэкстамі-ўспамінамі («Пастрыжэнне» 1971 і «Мястэчка, дзе спыніўся час» 1973). З імі раман «Я абслугоўваў англійскага караля» збліжае постаць апавядальніка-пабітэля, які ўяўляе сабой пэўны тып людзей, дзівакоў, гаваруноў, «здатных на трапнае слова, якія атрымліваюць асалоду ад самога працэсу маўлення» [4, с. 94]. Раманная ж форма твора вымагае ад аўтара больш складанага сюжэта, апісання грамадскай і гістарычнай сітуацыі ў параўнанні з названымі тэкстамі.

Твор у арыгінале парадаксальна пазначаны аўтарам, як «рэфіда», што азначае «апавяданне» альбо «апавесць». Ён складаецца з пяці глаў: «Келіх грэнадыны», «Гатэль «Ціхота», «Я абслугоўваў ангельскага караля», «А галавы я так і не знайшоў», «Як я зрабіўся мільянерам», а таксама аўтарскага каментарыя наконт аўтаматычнага метаду ўзнікнення тэксту. «Тэксты пісаліся ў сьвятле рэзкага летняга сонца, якое награвала машынку так, што яна некалькі разоў за хвіліну заядала й вохкала. Было немагчыма глядзець на сьляпучыя аркушы паперы, я не кантраляваў таго, што пісаў, і таму я пісаў у сьветлавай запамароцы аўтаматычным пісьмом, сьвятло сонца так асьляпляла мяне, што я бачыў толькі абрысы зіхоткай друкаркі, бляшаны корпус за некалькі гадзінаў так награвалася, што надрукаваныя старонкі скручваліся ў трубочкі. А падзеі, якія зваліліся на маю галаву цягам леташняга году, такія, што я нават не меў часу аформіць сьмерць маёй маці, дык вось, гэтыя падзеі прымушаюць мяне пакінуць тэкст у ягонай першаснай рэдакцыі й спадзяваюцца, што пасля я буду мець час і адвагу тэкст як сьлед адшліфаваць, перапрацаваць яго ў бок праўдывай клясічнасці, або – пад настрой, пераканаўшыся, што я змог бы захаваць гэтую першасную спантаннасць вобразаў, з дапамогай нажніцаў пад настрой выстрыгчы зь яго тыя вобразы, якія не страцілі яшчэ сваёй свежасці. А калі мяне ўжо ня будзе на сьвеце, няхай гэта зробіць нехта з маіх таварышаў. Хай яны выстрыгуць з гэтага невялічкую апавесць ці вялікае апавяданьне. Неяк так.

Р. С. У той летні месяц, калі я пісаў гэты тэкст, я жыў пад уражаннем ад “мастацкага ўспаміну” Сальвадора Далі і Фройдавага “ўшчэмленага эфекту, які рэалізуецца ў маўленні”» [2, с. 254]. Вось гэтая падкрэсленая Грабалам аўтаматычнасць пісьма праяўляецца перш за ўсё ў метафарычнай падачы эпізодаў. Многія часткі тэкставай тканіны вылучаюцца лірычным апісаннем, ідылічнасцю ўспамінаў. З аўтаматычнага тэксту рамана нараджаюцца вобразы і мастацкія кантэксты. Грабал цяжка суадносіцца са звыклымі рамкамі гісторыі літаратуры.

Усе главы аднолькава пачынаюцца («Ну то слухайце, што я вам цяперака раскажу» [2, с. 5]) і аднолькава заканчваюцца («Ну што, досыць вам? На гэтым сёння ўсё» [2, с. 45]). У творы шмат тыпова грабалаўскіх рыс. Напрыклад, у рамане адсутнічае лагічная структура апаведу, паколькі герой прамаўляе тое, што прыйшло ў галаву. Расказвае пра свае настрой і адчуванні. Чэшскі творца свядома выкарыстоўвае аўтаматычны метады, тыповы для сюррэалізму. Увесь тэкст рамана можа быць успрыняты як плынь свядомасці, хаця тут хутчэй прадстаўлена плынь размовы, бо герой распавядае пра тое, што знаў у сваім жыцці. Перад намі мазаіка, збор асобных эпізодаў. Такая форма кампазіцыі пасуе да тэматычнага плана рамана, у якім уздымаецца вельмі шмат праблем.

Некаторыя чэшскія даследчыкі, напрыклад Збінер Фішак, звязваюць гэты раман з традыцыямі пікарэскага рамана нямецкага барока, а таксама сацыяльнага рамана XX ст. [7, с. 135]. Ёзаф Шкворацкі, вядомы чэшскі пісьменнік, называў Грабала «вялікім наватарам чэшскай прозы». Другі знакамёты чэшскі раманіст XX ст., Мілан Кундэра, неаднойчы казаў пра тое, што Багуміл Грабал з’яўляецца яго любімым пісьменнікам. Рускі літаратуразнаўца А. Краўчук пісаў: «В творчестве Богумила Грабала самым естественным образом сочетаются искрометный гашековский юмор и утонченное лирическое чувство, глубокие философские размышления и натуралистические сцены, сюрреалистическая техника и неподдельный интерес к банальностям обыденной жизни. И эти, казалось бы, несовместимые черты объединяет чувство радостного, в чем-то даже детского восхищения миром, которое и придает прозе Грабала особое очарование» [3].

Раман апісвае жыццёвы шлях афіцыянта і потым гатэльева Яна Дзіце на шырокім фоне гістарычных і палітычных падзей XX ст., дакладней у 1920–1950-я гг. Галоўны герой расказвае нам сваю жыццёвую гісторыю. Апавед вядзецца ад першай асобы. У Дзіце комплексы ад таго, што ён маленькага росту і ён робіць усё, каб стаць паспяховым, стаць мільянерам. Пачынае герой з продажу сасісак на вакзале, потым служыць афіцыянтам у гатэлях «Злата Прага», «Ціхота», «Парыж». Малады чалавек пачынае вучыцца ў рэстаранах гатэляў сваёй прафесіі, ён пазнае вялікі свет вакол сябе, назірае за гасцямі гатэляў, за вандроўнікамі. Ад абісінскага караля выпадкова ён атрымлівае ордэн, паколькі кароль таксама быў малога росту і мог дастаць толькі да нізкага Дзіце. Потым з-за адкрытых сімпатый да немцаў, а да гэтага яго прывяло каханне маленькай немкі Лізы, Дзіце пазбаўляецца працы, паколькі чэхі асуджаюць

калабарацыянізм Яна. У часы акупацыі і Другой сусветнай вайны галоўны герой працуе ў нямецкіх рэстарациях і гасцініцах то ў якасці афіцыянта, то проста прыслугаю. Пашаны ад нацыстаў Дзіце не дачакаўся, нават пацвердзіўшы сваё арыйскае паходжанне і ажаніўшыся з немкай Лізаю. Яна ж хутка пасля нараджэння ненармальнага дзіцяці ад'язджае ў якасці медыцынскай сястры на фронт, кінуўшы сына на свайго бацьку. Пазней Ліза гіне пры налёце. Аднак Ян Дзіце за нарабаваныя падчас вайны Лізаю паштовыя маркі набывае люксусны гатэль і становіцца мільянерам. Калегі гатэльеры не прынялі Дзіце ў сваю кампанію нават пасля лютаўскага перавароту 1948 г., калі ён разам з імі быў інтэрніраваны з Прагі і пасаджаны ў турму. Фінал жыцця героя – гэта праца па ўпарадкаванні дарог у глухім кутку чэшскай краіны, поўная самота з казой, катом і сабакам, запісанне сваіх успамінаў.

Герой уяўляе сабой тып вечна незаспакоенага жыццём чалавека. Як толькі ён дасягае аднаго, пачынае марыць пра іншае. З аднаго боку, ён імкнецца да нечага вышэйшага, да прыгажосці (тут трэба ўспомніць, як Дзіце абкладваў жываты прастытутак прыгожымі кветкамі, а таксама яго словы пра тое, што «за грошы можна купіць ня толькі прыгожую дзяўчыну, за грошы можна купіць паэзію» [2, с. 19]), а з другога – стараецца прыстасавацца да пэўнай грамадска-гістарычнай сітуацыі. Часам Дзіце паказаны вельмі простым, з маленства вынаходлівым і прадпрымальным чалавекам, які свае поспехі і няўдачы тлумачыць збегам знешніх абставін. Ён прыстасоўваецца і выжывае ў гэтых абставінах, каб пераадолець свае фізічныя і сацыяльныя комплексы. Ян Дзіце ў сваім жыцці шмат разоў адчувае, як ім пагарджаюць людзі – з-за малага росту, з-за сімпатый да немцаў, з-за таго, што ён чэх, што народжаны не ў шлюбе альбо з-за яго жыццёвай філасофіі. Аднак герой ніколі нікога не ненавідзіць, нікому не помсціць. Ён марыць пра багацце, пра каханую жанчыну, пра прызнанне ў сваёй прафесіі. І ўсяго гэтага ён дасягае, але толькі на кароткі жыццёвы момант. Ён аказваецца непрызнаны жыццём і грамадствам ні як арыец, ні як муж, ні як бацька, ні як гатэльер і мільянер. Яго заўсёды суправаджае адзінота, якая ў канцы становіцца проста татальнай і літаральнай, калі ён пачынае жыць у лесе разам з жывёламі. Тэма адзіноты ў рамане становіцца яскравай праявай экзістэнцыяльнай праблематыкі, якая напаўняе твор як скразны пласт. Але фінал рамана «Я абслугоўваў англійскага караля» не падаецца трагічным, паколькі герой пачынае па-філасофску ставіцца да жыцця. Менавіта самота дазваляе Яну Дзіце пазбавіцца ад тугі па багаццю, людскому прыз-

нанню. Самотай ён плаціць жыццю за магчымасць быць свабодным і цешыцца прыгажосцю.

Свае жыццёвыя ўражанні, пачуцці, падзеі апавядальнік толькі апісвае, але ніяк іх не ацэньвае. Гэта вельмі характэрна для апавядальніцкіх структур твора. Мова Яна Дзіце вельмі простая. Тым не менш трэба падкрэсліць, што апавядальнік карыстаецца літаратурнай мовай. Хаця сустракаецца па тэксце і прафесійная лексіка, і германізмы, шмат ужываецца гутарковай гаворкі. У рамане суіснуюць розныя пласты мовы, што адначасова надае твору і літаратурныя, і нелітаратурныя характарыстыкі. Грабал піша раманы «Я абслугоўваў англійскага караля» доўгімі сказамі і сінтаксічнымі перыядамі. У творы шмат гіперсказаў – радкоў на дваццаць. Часта выкарыстоўваецца чэшскім праяікам злучнік «і», што стылёва стварае якраз ілюзію рэальнага прамаўлення.

У творы відавочна аўтабіяграфічнасць. І Грабал, і яго галоўны герой былі пазашлюбнымі дзецьмі. Ян Дзіце забавляецца тым, што корміць цэлыя чароды галубоў і разважае пры гэтым пра розныя метафізічныя рэчы. Вядома, што Грабал выпаў з вакна клінікі, калі корміў галубоў. Ён змяніў шмат «ручных» прафесій да таго, як стаў пісьменнікам. Яго герой таксама чалавек такога роду заняткаў. Увогуле, вядома, што аўтар шмат чаго чэрпаў у сваім жыццёвым вопыце для сваёй пісьменніцкай практыкі. Ён часта наведваў тракціры, слухаў розныя гісторыі, а потым выкарыстоўваў іх у сваіх кнігах. Галоўным імкненнем аўтара было ствараць «размоўныя» рэчы.

Чэшскі славіст і літаратурны крытык Томаш Гланц гаворыць, што «Грабал феноменальным, неповторимым способом балансирует между почти противоположными позициями литературного и вообще художественного творчества: между высокой культурой модернизма довоенной эпохи, с которой он был очень хорошо знаком и на основе которой сформировал свое мировоззрение, с одной стороны, и низкой культурой «пивной кружки», с другой стороны. Он балансирует между сюрреализмом и пивным фольклором. Он балансирует между официальной культурой и культурой самиздата, начиная с 1960-х годов, но, особенно в 1970–80-е годы, когда Грабал вышел за рамки даже этого внешнего культурно-политического деления. Он балансирует между модернизмом и постмодернизмом, а в позднем творчестве балансирует между художественной прозой и публицистикой, между стилем, который мы обозначим как фикшн, между художественной литературой и документализмом. Во всех этих случаях проявляется мощная сила его таланта, Грабал просто поверх самых разных барьеров» [1].

Хаця сам Багуміл Грабал і назваў свой твор «апаবাদаннем» альбо «аповесцю», але ж трэба заўважыць, што ён цалкам адпавядае раманным патрабаванням, паколькі мае добра прапрацаваныя характары і значны грамадска-гістарычны складнік, завязку з развітым сюжэтам. Акрамя таго, твор вылучаецца сваімі філасофскімі, метафізічнымі гарызонтамі. Грабалаўская кніга ўяўляе сабой раман у класічным разуменні гэтага слова з вялікім ахопам матэрыялу (чатыры дзесяцігоддзі XX ст.), з завязкай – тугой па багаццю, з цэнтральным героем – вучнем афіцыянта, жыццё якога праходзіць перад намі, пачынаючы з дзяцінства аж да сталага ўзросту, што дае магчымасць даць твору і такое жанравае азначэнне, як раман-выхаванне. Цікавым з’яўляецца аўтарскае стаўленне да свайго героя: Грабал не выступае з пазіцыі маральнага асуджэння свайго персанажа (афіцыянта-гатэльера-калабаранта), нават калі той паступае нягодна і нізка. Для яго найвышэйшай маральнай інстанцыяй становіцца само жыццё, якое ўсё расставіла на свае месцы. Былы гатэльер і мільянер у канцы свайго шляху становіцца дрыва-секам і будаўніком дарогі, самотнікам і нават філосафам, які ўрэшце рэшт знайшоў сваё шчасце, зямны спакой і многа зразумеў у жыцці. Цяпер ён толькі ўспамінае. І перад намі раман – суцэльны ўнутраны маналог Яна Дзіце. Мы таксама не можам судзіць гэтага чалавека.

Значнае месца ў рамане займае іронія і гумар. Чэшскі даследчык Вацлаў Чэрны пісаў пра раман: «Грабал на сваіх апошніх творчых этапах паўстае як татальны гумарыст у нашай сучаснай прозе; у сваім аповедзе, які ператвараецца ва ўнутраны маналог, ён паўстае таксама як ідылічны эпік лірычных успамінаў» [5, с. 129]. Беларуская багемістка Ірына Шаблоўская зазначае: «У рамане “Я абслугоўваў англійскага караля” іронія выкарыстана шматбакова: у сюжэтнай лініі, вобразе галоўнага персанажа, які намагаўся стаць вялікім, у абрысе дзяржаўнай палітыкі, пабудаваным на тым самым імкненні да ўлады і моцы, нарэшце, у паэтыцы рамана, выкарыстанні розных прыёмаў, адмаўленні прыярытэтных адных з іх над іншымі, у спалучэнні неспалучальнага і прыёме гульні. Іронія Грабала таму і можа быць аднесена да іроніі постмодэрнісцкай, што яна нясе ўніверсальны падтэкст, калі амаль усе каштоўнасці і нарматывы ёй падудадныя» [4, с. 98].

На нашу думку, іронія Грабала ў рамане з’яўляецца таксама яскравым праяўленнем такога цікавага феномена, як «пражская іронія». «Пражская іронія» – гэта паняцце, якое ахоплівае шырокую вобласць і тычыцца гісторыі і ментальнасці чэшскага народа. Пра яе феномен і ўплыў на творчасць Багуміла Грабала

пісаў чэшскі літаратуразнаўца Радка Пытлік [6, с. 7–23]. Пражская іронія мае гістарычныя і філасофскія карані. Яе востра з’яўляецца штодзённым жыццём народа, які існаваў ва ўмовах пастаяннай небяспекі. Трывалае пачуццё дэзільюзіі, безнадзейнасці, часовасці вызначала яго існаванне. У выніку адсутнасці магчымасці выказаць свой уласны погляд – хаця б у афіцыйных сродках масавай інфармацыі – пражскае грамадства стварыла ананімную публічную думку, якая істотна падзяляла людзей на «мы ўнізе» і «яны наверху». Такая маральная пазіцыя вядзе, з аднаго боку, да прыстасавальніцтва ў грамадстве, але, з іншага боку, можа прывесці да стварэння сваеасаблівай сферы мыслення, якая супрацьстаіць сістэме каштоўнасцяў афіцыйнай культуры і дэсакралізуе нормы і прынцыпы, усталяваныя пануючай ідэалогіяй. Гэта сфера характарызуецца вялікай разняволенасцю, дзе гісторыя ўспрымаецца як сукупнасць забаўляльных распедаў і анекдотаў і раздрабляецца на выпадкі, што адбываюцца з персанажамі.

Менавіта такая канцэпцыя і паўстае перад намі ў рамане. Гэта вядзе да абсалютызацыі жыццёвага вопыту, які выступае супрацьлегласцю афіцыйных міфаў. Так адбываецца з Янам Дзеце. Можна сказаць, што Грабал у творы паказвае звычайнага, нават «маленькага чалавека» (вобраз якога праходзіць праз усю літаратуру XIX ст.), які не прымае пусты пафас, пампезнасць, які ў маральнай нестабільнасці заховаў здольнасць самавызначыцца. Ён кажа толькі тое, што думае, не баіцца выказацца. Аднак робіць гэта не дэманстрацыя, а схавана, карыстаючыся спосабам іранічных намёкаў і незвязаных урыўкаў, якія нават могуць ствараць уражанне вар’яцтва і зневажэння ўласнай асобы. Дзіце іранічна кажа пра сябе і сваё жыццё: «Маё шчасце заўсёды было ў тым, што са мной здаралася нейкае няшчасце» [2, с. 87].

Дзіце з яго стаўленнем да жыцця таксама належыць свету «пражскай іроніі». Ён успрымае афіцыйныя ўрачыстасці, «вялікія» гістарычныя падзеі як скандальны фарс, але свет дробных падзей, наадварот, успрымае сакральна, як святочныя ўрачыстасці. Менавіта так галоўны герой распавядае нам пра штодзённым падзеі, пра размовы падчас піцця піва і віна, пра прастыту-так і іх прыгажосць. Усё гэта ён дасціпна каменціруе. Такім чынам, акцэнтаванне ўвагі на звычайным становіцца імкненнем схваць свой уласны ўнутраны свет і адначасова іранічна паставіцца да катастрофічных падзей рэчаіснасці. З рамана відавочна, што асяроддзем «пражскай іроніі» становіцца карчма, рэстарация, вуліца, дзе людзі адчуваюць сябе разняволены, а таму схільныя да гульні слоў, гутаркі, дзе

адчуваецца радасны настрой і жыццялюбства. Дастаткова ўспомніць такіх персанажаў з рамана, як пузатага гандлёвага агента, які раскладваў грошы па нумары ў гатэлі і сцвярджаў, што «...жыццё, калі крыху пашэнціць, яно цудоўнае, яно такое цудоўнае...» [2, с. 28] альбо метрдатэля Скршыванэка, які абслугоўваў англійскага караля і вучыў маладога нявопытнага Яна Дзіце разбірацца ў людзях з першага позірку.

У сваім рамане Грабал паказвае, што заслуга «пражскай іроніі» у тым, што яна вычляняе звычайнага чалавека з масы, ён успрымаецца як асоба, якая здзіўляе сваёй здольнасцю ствараць. Тут трэба згадаць тыя моманты кнігі, дзе прэзінтэлі апісвае, як сапраўды па-мастацку, па-наватарску «ствараў» свой уласны гатэль «Каменяломня» і яго інтэр'еры Ян Дзіце, як гэты гатэль наведваў і палюбіў амерыканскі пісьменнік Джон Стэйнбек і нават прапаноўваў купіць яго. Грабал дэманструе нам, што ў «быцці»

звычайнага чалавека ёсць не толькі выпіўка і недахоп волі, але і здольнасць пераадольваць абмежаванасць усталяваных норм і прынцыпаў, здольнасць усталяваць свае стасункі са светам.

Заклучэнне. У рамане «Я абслугоўваў англійскага караля» Грабал выступае спадчыннікам Я. Гашака, што адзначаецца многімі даследчыкамі творчасці чэшскага творцы (Радка Пытлік, Ірына Шаблюўская і іншыя). Нам падаецца, што пераемясць, агульнасць гэтых аўтараў назіраецца перш за ўсё ў прыналежнасці абодвух стылі «пражскай іроніі» і скарыстанні аднолькавых апавядальных структур, менавіта «тракцірнай гісторыі» і чыстага маналога-аповеда, якія ўяўляюць сабой каментарый да падзей штодзённага жыцця, часта гумарыстычна і іранічна афарбаваны. І Грабал, і Гашак бачаць свет як трагікамедыю і адначасова любяць яго, а тракціры і шынкі становяцца для іх творчымі майстэрнямі.

Літаратура

1. Гланц Т. Богумил Грабал как голубь вне рамок [Электронный ресурс]. URL: <http://www.svoboda.org/content/article/25313196.html> (дата обращения: 21.10.2014).
2. Грабал Б. Я абслугоўваў ангельскага караля. Пер. з чэш. Марыі Мартысевіч. Мінск: Логвінаў, 2013. 258 с.
3. Кравчук А. Богумил Грабал. Зачин [Электронный ресурс]. URL: http://literature.prav.ru/Bohumil_Hrabal%20-%20Zachin.htm (дата обращения: 21.10.2014).
4. Шаблюўская І. Сусветная літаратура ў беларускай прасторы. Мінск: Радыёла-плюс, 2007. 304 с.
5. Černý V. Eseje o české a slovenské proze. Praha, 1994.
6. Pytlík R. Bohumil Hrabal. Praha: ČS, 1990.
7. Slovník české prozy 1945–1994. Praha: Sfinxa Ostrava, 1994. 491 s.

References

1. Glants T. *Bogumil Grabal kak golub' vne ramok* [Bohumil Hrabal as a dove outside]. Available at: <http://www.svoboda.org/content/article/25313196.html> (accessed 10.21.2014) (In Russian).
2. Grabal B. *Ya abslugouvau angel'skaga karalya* [I served the King of England]. Minsk, Logvinov Publ., 2013. 258 p.
3. Kravchuk A. *Bogumil Grabal. Zachin* [Bohumil Hrabal. Intonation]. Available at: http://literature.prav.ru/Bohumil_Hrabal%20-%20Zachin.htm (accessed: 10.21.2014).
4. Shablouskaya I. *Susvetnaya litaratura u belaruskay prastory* [World literature in the Belarusian space]. Minsk, Radiola-plus Publ., 2007. 304 p.
5. Černý V. *Eseje o české a slovenské proze* [Essays on Czech and Slovak prose]. Prague, 1994.
6. Pytlík R. Bohumil Hrabal. Prague: ČS Publ., 1990.
7. Slovník české prozy 1945–1994 [Czech dictionary prose 1945–1994]. Prague, Sfinxa Ostrava Publ., 1994. 491 p.

Інфармацыя пра аўтара

Вострыкава Алена Уладзіміраўна – кандыдат філалагічных навук, дацэнт, дацэнт кафедры славянскіх літаратур філалагічнага факультэта. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт (220006, г. Мінск, вул. К. Маркса, 34, Рэспубліка Беларусь). E-mail: vostrikova72@mail.ru

Information about the author

Vostrikova Elena Vladimirovna – PhD (Philology), Assistant Professor, Assistant Professor, the Department of Slavic literatures of philological faculty. Belarusian State University (34, K. Marksa str., 220006, Minsk, Republik of Belarus). E-mail: vostrikova72@mail.ru

Паступіў 28.03.2016